

Goudsbloem in cosmetica

Calendula in lipbalsems

1. Goudsbloem teelt

De teelt van goudsbloemen vindt momenteel vooral plaats in het Middellandse zeegebied zoals Marokko en Egypte, maar groeit als sier- of medicinale plant bijna over de hele wereld. Zowel de bloemen als het zaad kunnen worden geoogst. De goudsbloemen worden veelal met de hand geoogst en zongedroogd, hetgeen een zeer goede kwaliteit oplevert. De teelt van goudsbloemen is ook in België en Nederland goed mogelijk en vindt momenteel op kleine schaal plaats. Om de teelt van goudsbloemen in onze regio op een rendabele manier op te schalen is de zogenaamde 'dubbeldoelteelt' en een machinale bloempluk noodzakelijk. Er zijn diverse onderzoeken gaande om zowel de teelt als verwerking te stimuleren.

Bij de 'dubbeldoelteelt' worden zowel de bloemen als het zaad geoogst. Met machinaal bloemplukken kan ca. 5-6x in het groeiseizoen geplukt worden, daarna zullen de laatst gevormde bloemen moeten afrijpen voor de zaadoogst. Door middel van veredeling kunnen er rassen gekweekt worden met bloemen die beter mechanisch oogstbaar zijn. Gemiddeld moet het mogelijk zijn om van jaarlijks 1 ha goudsbloemen 1.500-2.000 kg zaad (ca. 350-400 liter olie) en 7.000 – 10.000 kg verse bloemen (ca. 750 - 1.200 kg droge stof) te oogsten. Om broei te vermijden, moeten de bloemen zo snel mogelijk na de oogst gedroogd worden, bijv. op een droogvloer.

De teelt van goudsbloemen is duurzaam en milieuvriendelijk met een laag gebruik aan meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen. In Nederland en België zijn echter nog geen gewasbeschermingsmiddelen toegelaten. Daarnaast bieden de bloemen voedsel voor insecten en is de teelt gunstig voor de biodiversiteit.

2. Lippenbalsem en calendula-olie markt

Lippenbalsem is een harde zalf of was, die meestal in de vorm van een lippenstift of in een klein doosje wordt verkocht. Alle lippenbalsems hebben een gezamenlijk doel: schrale lippen hydrateren. De balsem bedekt de lippen met een vettig laagje dat beschermt, geneest en verzorgt. De lippen balsem wordt meestal gemaakt van bijenwas, shea-boter, vaseline, menthol, kamfer en aromatische olie, en bevat soms ook vitamines of aspirine. Vooral in de lippenbalsem die in wintersportzaken wordt verkocht, zitten ook middelen die UV-filters bevatten om schade door zonnestraling te beperken.

Lippenbalsem wordt onder andere veel verkocht bij drogisterijen en supermarkten, maar zijn in principe overal verkrijgbaar. In Nederland en België wordt de markt voor lippenbalsem sterk beheerst door het bedrijf Labello, waardoor de naam van dat bedrijf bijna synoniem is komen te staan aan lippenbalsem. Andere bekende merken zijn Blistex, Purol, dr. Hauschka, Weleda, maar er bestaan vele merken lippenbalsem.

Gewijzig

Gewijzig

Duurzaam wordt de norm

De laatste jaren neemt de markt voor cosmetica met van oorsprong natuurlijke producten toe en groeit de omzet van natuurlijke cosmetica meer dan 10% per jaar. Veel mensen associëren 'natuurlijk' vaak met 'gezonder' en 'duurzaam'. Consumenten willen dat cosmeticabedrijven hun verantwoordelijkheid nemen als het om het milieu gaat. Deze toenemende vraag creëert nieuwe kansen voor de toepassing van bijvoorbeeld plantaardige geur- en kleurstoffen, antibiotica en antioxidanten.

Calendula-bloem-olie

Calendula- bloem-olie wordt uit de bloemblaadjes van de goudbloem gewonnen, die al sinds de oudheid als „genezende bloem“ bekend staat. De bloemen zijn een complex mengsel van onder meer essentiële oliën, carotenoïden, polyfenolen en triterpenoïden (o.a. faradiolen). Deze stoffen hebben een antioxidante en ontstekingsremmende werking. Daarom is het gebruik van Calendula extract ook bij een sterk belaste huid die goed verzorgd moet worden een beproefd middel. Bij onderzoek is vastgesteld dat bij verwonding een Calendula-zalf betere resultaten geeft dan andere therapieën. Bij cosmetische toepassingen van de goudbloem zijn, in tegenstelling tot vele andere composieten zoals Arnica, praktisch geen allergische reacties bekend.

Belangrijke spelers in de marktindustrie, productie en leveranciers van calendula-olie zijn onder meer: Nutra Green Biotechnology Co. Ltd., Marigold Herbs Egypt, Sydney Essential Oil Co., Lala Jagdish Prasad And Company, Weleda, Francis Herbs Farm, Melvita, Inesscents Aromatic Botanicals, Mountain Rose Herbs, enz.

3. Markt Calendula

De toenemende vraag van de consument naar natuurlijke en biologische cosmetica is een belangrijke factor die de marktvraag naar huidverzorgingsproducten op basis van calendula-bloemolie doet toenemen. Een veranderende levensstijl die meer gericht is op ontspanning en vrije tijd in de zich ontwikkelende regio en een gelijktijdige toename van het aantal spa- en massagecentra en aromatherapie zal naar verwachting het gebruik van calendula-bloemolie stimuleren. De toenemende vraag naar natuurlijke geneesmiddelen is een andere factor die naar verwachting de marktvraag naar calendula-bloemolie in het farmaceutische marktsegment zal aanzwengelen.

Minerale olie

In 2019 zijn in verschillende merken lippenbalsem gevaarlijke stoffen aangetroffen. Dit betreft vooral stoffen die zich in de gebruikte minerale oliën bevinden. Deze constatering kan positief zijn voor het gebruik van natuurlijke stoffen in lippenbalsems, zoals Calendula.

Concurrentie natuurlijke stoffen

Er zijn veel natuurlijke stoffen die in lippenbalsem toegepast kunnen worden, o.a. kamille, aloë vera, tea tree, honing, kokos, cannabis, olijfolie, echinacea, etc. Al deze natuurlijke stoffen concurreren met elkaar, echter beperkt.

4. Kostprijs

De teelt van goudsbloemen in België en Nederland is nog klein. De huidige teelt moet nog verder ontwikkeld en opgeschaald worden. Er zal met rassenveredeling gezocht moeten worden naar rassen met een hogere productie van olie en bloemen per ha en die beter geschikt zijn voor een mechanische oogst. Ervaringen binnen Proefcentrum Herent en ILVO toonden duidelijke rasverschillen aan in zaadopbrengst en mechanische oogstbaarheid van de bloemen. Voor de oogst van de bloemen en het zaad zullen betere machines ontwikkeld moeten worden, die met minder verliezen een goed kwaliteit kunnen oogsten. Er zijn inmiddels prototype-machines voor de bloemoogst beschikbaar. De zaadoogst gebeurt met een graancombine. De bloemen worden in zeer korte tijd gedroogd. Het droogproces kan op verschillende manieren gebeuren en wordt momenteel geoptimaliseerd. De verwerking van de zaden in de gewenste stoffen vraagt ook nog een flinke door-ontwikkeling.

Gemiddeld moet het mogelijk zijn om van 1 ha goudsbloemen jaarlijks 1.500-2.000 kg zaad (ca. 300-400 liter olie) te oogsten. De opbrengst van bloemenoogst varieert vrij sterk, daarnaast ontstaat er bij de machinale oogst meer oogstverlies dan bij handpluk. Eerdere proeven met mechanische oogst leverden gemiddeld 1.200 kg per pluk, met 6 keer oogsten dus ca. 7.200 ton (ca. 750 kg droge stof). Verhoging van deze opbrengst door verbetering van de rassen, oogstmethode en machines lijkt zeker mogelijk.

De teelt- en verwerkingskosten bestaan vooral uit zaaizaad, meststoffen, onkruidbestrijding, oogstkosten, droog- en schoningskosten, arbeid en pacht. Vooral de kosten voor het drogen en schonen kunnen fors variëren. Gemiddeld zal met een kostprijs van ca. € 2.475 - 3.150 per ha goudsbloemen gerekend moeten worden, incl. arbeid en mechanisatiekosten.

Omschrijving		Bedrag per ha
Grondlasten, pacht	€	300-650
Grondbewerking + zaaien	€	250
Zaaizaad	€	50 -100
Bemesting NPK	€	0 - 200
Onkruidbestrijding (arbeid)	€	400
Oogst bloemen mechanisch	€	750
Droogkosten bloemen	€	200
Oogstkosten zaad	€	275-350
Arbeid	€	250

Prototype oogstmachine

Zodra de teelt zich in de toekomst verder gaat ontwikkelen zullen deze kosten waarschijnlijk lager uit gaan vallen door schaalvergroting en efficiëntie.

5. Voor- en nadelen

Voordelen

- Calendula heeft een antioxidante en ontstekingsremmende werking. Daarom is het gebruik van Calendula extract ook bij een sterk belaste huid die goed verzorgd moet worden een beproefd middel. Het past uitstekend als natuurlijke toevoeging bij lippenbalsem. Lipbalsem met Calendula extract werkt kalmerend en genezend en maakt de huid soepel.
- Bij cosmetische toepassingen van de goudsbloem zijn, in tegenstelling tot vele andere composieten zoals Arnica, praktisch geen allergische reacties bekend.
- De teelt van goudsbloemen is duurzaam en milieuvriendelijk met een laag gebruik aan meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen. In Nederland en België zijn momenteel nog geen gewasbeschermingsmiddelen toegelaten. Anderzijds is er vanuit de cosmetica ook duidelijk vraag naar biologisch geproduceerde stoffen.
- Er vindt reeds onderzoek plaats naar de veredeling, teeltmethode en verwerking van goudsbloemen. Zodra er meer vraag zal ontstaan kan er ook een versnelling in de ontwikkeling van de teelt en verwerking volgen.
- Het vermarkten van een nieuwe teelt zoals goudsbloem vereist een goede samenwerking tussen telers onderling, maar ook tussen telers en afnemers. Een goede samenwerking is nodig om zowel het areaal, de productie als de kwaliteit af te stemmen op de verwachte markt. Dit vindt bij veel gewassen in België en Nederland al plaats, dus de mogelijkheid om dit te realiseren bij een groeiende afname is groot.

Aandachtspunt

- De teelt van goudsbloemen en de calendula-olie in België en Nederland zal moeten concurreren met een internationale markt waarbij de kostprijs van zowel de teelt als de verwerking belangrijk zijn. Vooral de concurrentie met de teelt in de huidige 'lage-lonen'-landen waar op een goedkope wijze de oogst en het drogen van de bloemen plaatsvindt, maakt het voor de Belgische en Nederlandse telers niet eenvoudig dit te realiseren. Er zal flink geïnvesteerd moeten worden in technologische verbeteringen van zowel de teeltmethode, de veredeling, mechanisatie en valorisatie om de economische haalbaarheid van de teelt mogelijk te maken. [Anderzijds kan een lokale teelt in België/Nederland ook een troef zijn voor de consument en zo voor extra valorisatie zorgen. Bijkomend is er dan ook meer controle op de kwaliteit mogelijk door de verwerkende partij.](#)

Bronnen:

- Technische en economische analyse Goudsbloem; Proefcentrum Herent, ILVO, Karel de Grote Hogeschool, november 2018.
- Teeltgids Goudsbloemen; Proefcentrum Herent, juni 2018
- Calendula Oil Market - Global Industry Analysis, Size, Share, Growth, Trends, and Forecast 2017 – 2025; Transparency Market Research, 2019
- Calendula-keten Project; WUR, maart 2008

Gewijzig

December 2019

Auteur: Delphy BV met medewerking van Proefcentrum Herent en ILVO

 Delphy

 HERENT
PROEFCENTRUM
VLAAMS-BRABANT

 ILVO

Het project 'Growing a green future' is gefinancierd binnen het Interreg V-programma Vlaanderen-Nederland, het grensoverschrijdend samenwerkingsprogramma met financiële steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling." Meer info: www.grensregio.eu.